

De gemene kant van Nederland

Vrij rondlopen door de natuur is vaak verboden. We moeten naar een vrijere, Chinese visie op het landschap, vindt **Thomas van Slobbe**.

Vroeger was gemeen iets moois. Toen was gemeen nog niet gemeen. Gemeen betekende 'gezamenlijk, gemeenschappelijk, openbaar, algemeen, gewoon'. Maar gaandeweg kreeg het woord een negatieve bijklank. Uit de betekenis 'gemeenschappelijk' ontwikkelde zich de betekenis 'niet uitzonderlijk, gewoon, alledaags'. En toen deze stap eenmaal genomen was, ging het snel bergafwaarts met het woord. 'Het gewone' werd al snel gezien als 'minder' en gemeen werd plots 'laag-bij-de-gronds' gevonden, 'onfatsoenlijk', 'verachtelijk', 'zonder waarde' en 'vals'. En dat is tot op de dag van vandaag zo gebleven.

In dezelfde periode dat het woord gemeen zo'n negatieve bijklank kreeg, werd afscheid genomen van de 'gemene gronden'. Gebieden werden met hekken afgeschermd en natuur werd een bezit. Zelfs rond de terreinen van Staatsbosbeheer, die toch als beheerder van de openbare ruimten geldt, staan bordjes die duidelijk aangeven van wie de bossen, vennen, heidevelden zijn en wat er wel en vooral ook niet is toegestaan.

Veel nieuwe Nederlanders verbazen zich erover dat natuurbeleving in Nederland zo vaak een individuele aangelegenheid is. Ieder voor zich, achter elkaar, netjes op het pad. Het valt soms moeilijk uit te leggen dat vrij rondlopen in veel gebieden verboden is en men, als dat niet uitdrukkelijk is toegestaan, het pad zelfs niet verlaten mag om met vrienden en familie in het gras zitten.

Sommigen, zoals tv-journalist Prem Radhakishun, kan dat weinig schelen. 'Ik ben een betonalochtoon', schreeuwde hij mij ooit toe. 'Ik heb niets met natuur en wil dat ook niet hebben.' Andere nieuwe Nederlanders zeggen een meer gemeenschappelijke natuurbeleving wel degelijk te missen. Waar kom je elkaar tegen in een land waar iedereen zich in zichzelf of in eigen huis of tuin verschanst?

Opmerkelijk is dat niet alleen veel nieuwe Nederlanders zich daar ongemakkelijk bij voelen. Ook de jongeren stuiten op een gebrek aan gemene gronden. De meesten komen niet of nauwelijks meer in de natuur, omdat het er te saai en te strak geregeld is. En in hun directe woonomgeving missen zij vaak gemene plekken waar ze op ontspannen wijze buiten samen kunnen zijn.

De gemene kant van Nederland is hard aan een revival toe. Zelfs de politiek krijgt het in de gaten. Niet voor niets is de behoefte aan gemeenschappelijkheid een cen-

traal thema in het regeerakkoord: 'Waar traditionele verbanden aan betekenis verliezen, zijn mensen op zoek naar nieuwe vormen van gemeenschapszin. De kracht en de kwaliteit van de samenleving worden bepaald door onderlinge betrokkenheid'.

De aanwezigheid van voldoende groene, openbare ruimten waar mensen elkaar op ontspannen wijze kunnen ontmoeten, biedt een goede basis voor gemeenschapszin en betrokkenheid van mensen bij hun leefomgeving. De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, de adviesraad van de regering voor de sociale verhoudingen in Nederland, spreekt in dit verband van 'publieke familiariteit'. Hier en daar een park waarin mensen van allerlei inclinaties en culturele achtergronden elkaar als vanzelfsprekend kunnen ontmoeten, draagt meer bij aan sociale cohesie en integratie dan tal van speciale inburgeringstrajecten en van hogerhand gestimuleerde groepsactiviteiten. In de natuurbeweging wordt dit 'groen integreren' genoemd.

Maar waarom zijn onze groene en openbare ruimten daar niet of nauwelijks op ingericht?

Nederland is nog steeds het land van hekken, hokjes, schuttingen en schotten. Als een gebied voor publiek wordt opengesteld, gebeurt dat vaak op een onthutsend simpele, eendimensionale wijze. Een gebied is een 'wandelgebied', een 'speelweide' of een 'visvijver', het maakt niet uit wat, als het maar bepaald, bestemd en ongemeen is.

Diverse vrije, gemeenschappelijke vormen van natuurbeleving in andere culturen kunnen ons inspireren tot meer actuele vormen van inrichting en beheer. Een goed uitgangspunt, dat in landen als China al jaren opgeld doet, is dat van de 'meervoudige interpretatie van het landschap'. Dit houdt in dat openbare gronden zodanig worden ingericht én 'vrijgelaten' dat ze ruimte bieden voor verschillende activiteiten en vormen van beleving tegelijk. Dit vraagt vooral veel terughoudendheid; vaak is er eerder een 'ontstemming' dan een nieuw bestemmingsplan voor nodig. Gemene gronden verdragen geen bestemming vanuit het een of andere kantoor.

Als de regelneven van dit land een stapje terug doen, is er plots heel veel mogelijk. Het kan dan, zoals men vroeger zei, 'na gemeynen loep der nature' (volgens de gewone gang der natuur). Zowel de sociale cohesie als de kwaliteit van leven van veel burgers zou daarmee gediend zijn.

Thomas van Slobbe is algemeen directeur van Stichting wAarde, een denktank van de natuurbeweging. Vanavond zendt de NCRV (Ned.2, 18.00 u.) *De Wereldboom* uit, over de nieuwe Nederlandse natuurbeleving.

Op het landgoed rond kasteel Doorwerth bij Arnhem wordt van 16.00 - 19.30 u. een picknick gehouden met lezingen van Irene van Lippe-Biesterfeld en minister Gerda Verburg.